

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria 4. post Dom. 2. Aduentus. De ipso iudice Christo, Deo & homine agit,
qui tunc erit terribilis valde, ac proinde primus eius aduentus cum hoc
secundo comparatur, & vtriusque quanta sit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

4. Reg. 6. hostibus obsessas videret, exclamavit: *Heu, heu, heu, Domine, quid faciemus?* quomodo vos trepidare ac pallere par est, cum vnde-
 quaque vos hostes obsidebunt? Anne deli-
 tescere cupietis? sed illi fulmine deflagra-
 bunt: arces locaque munitiora adire? sed
 eadem ad terram iacebunt prostrata ac diru-
 ta: per agros euagari? sed fulmina capiti su-
 perimminentia impediunt: deniq; ab immi-
 nenti vos plaga tueri? sed frustra. Quamob-
 rem optime ac sapienter consulenti credite
 Salomoni ac nouissima vestra semper ante o-
 culos gerite, atque ita fiet, vt à peccatis tuti
 futuri sitis.

Et sane quis adeo effrons, tamque proffi-
 gata audacię futurus est, Domine, qui te of-
 tendere præsumat, à quo se iudicandum no-
 uit? quis peccare audeat horrendum hunc
 diem iugiter mente voluens? diem, inquam,
 in quo omnia quæ in mundo sunt, igne con-
 sumuntur, quæ in cælo, mouebuntur, quæ
 que in abyssi, in apertum prodibunt diem,
 quo ira & furore æstuet, quo homines pa-
 uebunt, omnesque creaturæ tremunt & pal-
 lescent: diem iræ, calamitatis, & miseræ, diē,
 noctem potius obscurissimam & tenebris
 obsitam, cum in eo lucidissima illa mundi
 fax extinguenda sit, luna defectum passura,
 stella obcurandæ, lumenque negaturæ: di-
 em adhuc caliginosum, in quo præter frago-
 res, tonitrua fulguraque horrenda nihil au-
 dicitur. Quamobrem, Domine, animarum
 nostrarum Redemptor, gratiam præsta, diei
 vt huius iugiter in nobis memoria vigeat,
 reque rogamus, tunc vt nobis digneris suc-
 currere, & nostri in die illo calamitatis pa-
 trocinium suscipere. Salua nos è diluuiio hoc
 furoris per humanitatis tuæ arcem, sis ani-
 marum conductor, nosque à naufragio in
 die illo horrendo, die tempestatibus & pro-
 cellis infami defende. Et quoniam dies hic,
 etiam dies belli vocatur, in quo torus terra-
 rum orbis confliget & decertabit, tu sum-
 me exercituum Deus, gratiam concede, vt
 victoriam tecum consequi, deque mundo ac
 æmouibus triumphare mereamur, ac te
 velut ducem laureati coronasque victoriæ
 gestantes sequendo, in cælesti habitaculo,
 tibi bene gesta præmium, ipsam nimirum bea-

titudinem, qua cælitates fruuntur, percipere
 valeamus: quod concedant nobis qui iustos
 coronaturi sunt Pater, & Filius, & Spiritus
 sanctus. AMEN.

FERIA QVARTA.

DE IVDICE, QUI HVIC IVDI-
 cio præsidebit.

Partitio.

- I. De Iudice tremendo.
- II. Quis futurus Iudex.
- III. Qui eius assissores.
- IV. Quæ seueritas eius dem.
- V. Quis illius comitatus.
- VI. Quam eius vox horribilis futura.

Memorare nouissima tua, & imprimis
 iudicium, ac iudicem qui omnes iudica-
 turus est, tibi propone, & in æternum
 non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

PROpheta Daniel, is, inquam, cuius sapiē-
 tiam quinque olim potentissimi Reges
 suspexere, Nabuchodonosor scil. Euilmero-
 dach & Baltasar, Chaldæorum Monarchæ,
 Darius Medorum, & Cyrus Persarum reges;
 postquam carceres, leonum lacus, aliaq; in-
 numerata mala sustinuisset; super omnes tan-
 dem regni Babylonici Satrapas, ad imperij
 gubernacula capessenda, iustitiamque vni-
 uersis administrandam, euectus est. Penitus
 hanc historiam consideranti in mentem ve-
 nit, Christi Redemptoris nostri fortunam
 hic & casus designari: illi enim postquam in
 tyrannico hoc mundi regno carceres, mille
 ærumnas, supplicia, tormenta, ipsam deni-
 que crucem ac mortem subierit, tandem a-
 liquando supra totius vniuersi principes sub-
 limabitur, vt viuorum simul ac mortuorum
 iudex constituatur, ac iudicio huic vniuer-
 sali cum plenaria & absoluta auctoritate
 præsit. Hac de re hodiernam concionem in-
 stituam.

flituam, ac iudicem illum strictissimum, severissimum, iram ac furorem spirantem vobis depingam. Sed Paracleti prius opem & Virginis Beatissimæ patrociniū depolcaemus: Angelica eam igitur salutatione compellemus;

AVE MARIA.

Quemadmodum nullum omnino inter homines reperire est, qui non omnipotentem quandam creatorem ac rerum opificem admirabilem, qui omnibus esse suum dederit, eademque infinita sua potentia è nihilo produxerit, agnoscat & confiteatur; ita nullum quoque esse arbitror, qui negare audeat, venturum aliquando iudicem rigidissimum, qui iustitia instructus omnes homines diiudicaturus sit, omnibusque iuxta opera mercedē redditurus. Suadet hoc ipsa ratio, ac Theologica Psalmographi verba nos edocent: *Semel locutus est Deus, Duo hac audivi, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia, quia tu reddes unicuique, iuxta opera sua.* Est hoc præterea vnum è præcipuis fidei nostræ capitibus: *Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.*

Psal. 61.

Porro certo certius est, supremum quandam iudicem esse destinatum, qui totum orbem diiudicet, omniumque hominum causas discernat, sed huiusmodi, eheu! iudicem, quo nullus vnquam maioris auctoritatis extitit: ipsum nimirum totius vniuersi Deum: *(quoniam Deus iudex est:)* nullus quoque maioris maiestatis: quippe qui omnibus Angelis stipatus ad iudicandum descendet, *(Aduocauit cælum desursum, & terram discernere populum suum:)* nullus quoque magis formidandus, *(ignis enim ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.)* Iudex denique adeo furens, & horrendus, vt nullus vnquam Sanctorum extiterit, qui, vt vigilemus, non sit adhorrtatus, & præsertim Evangelistæ, *Vigilate & orate, quia nescitis diem neque horam.*

Psal. 7.

Psal. 49.

Psal. 96.

Matth. 24.

Marc. 13.

Luc. 12.

Vt quemadmodum belli tempore, hostibus urbem aliquam obsidione cingere paratibus, quicunq; eius commodis & saluti student, litteris dudum ante præmonent, sibi vt ab hostili incurfione caueat, quæque ad propugnationem munitiōemque necessaria

sunt, in tempore, antequam hostes ulterius procedant, præparet: ita quoque sancti iam inde à mundi exordio, viuis & præuis iudicis huius molitionibus, qui totum aliquando orbem iudicaturus, strictèque omnia discussurus adueniet, de hominum salute commodisque solliciti, iisdem ab omni memoria & nullo non loco insinuarunt, sibi vt cauerent, & diligentissime excubantes omnem in partem circumspicerent, ne quod forte ab eo detrimentum impendat. E Prophetis audiamus quid præmoneat Isaias: *Dominus ad Isaias, iudicandū venit cum senibus populi, & principibus eius.* Alius quoque nuntius ab extremo oriente destinatur, nempe à Iob, *Fugite à Iob, glacie gladij: quia vltor iniquitatum gladius est, & scitote esse iudicium.* Reges etiam ipsi certos nos reddunt, atque imprimis Rex Israël: *Ludicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in aiquitate: nolite igitur peccatores benignitati Iudicis confidere, aut sperare gratiam coram eo reperire.* Recens quoque iam nuntius ab Apostolis destinatus has nobis litteras defert, *Videbunt filium hominis venientem in nube, cum potestate & maiestate magna.* Ecquæ Deus bone, insinuationes, ecquæ nuntij! quantæ angustia! æquum est igitur easdem præcauere, iudicisque furorem declinare, ne inopinato ab eodem opprimamur.

Vidit Ioannes initio Apocalypseo, in medio septem candelabrorum aureorum, quandam similem filio hominis; cuius oculi instar flammæ scintillabant, & cuius vox aquarum cum impetu fluentium fragorem referēbat: ab ore autem eius gladius anceps prodibat, cumque vidisset, præ metu & formidine exanimatus in terram concidit. Fulgor ille vultus, maiestatem diuinam denotat: vox illa rauca, feueritatem, oculi illi scintillantes, iram: anceps ille gladius, potentiam qua in animam simul & corpus delæuit.

Eadem pene habet Daniel: *Et leuans oculos meos, & vidi, & ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accin:ti auro obrizo, & corp' eius quasi chrysolitus, & facies eius velut species fulguris, & oculi eius vt lampas ardens, & brachia eius, & qua deorsum sunt, vsque ad pedes quasi species aris candentis, & vox sermonū eius vt vox multitudinis.* & addit: *vidi visionem grandem hanc, & non*

Et non remansit in me fortitudo, sed et species mea immutata est in me, et emarcuit, nec habui quidquam virium. Quā viua hæc iudicis nostri descriptio, quam ingens terror! cum & Prophetæ sibi metuant, Euāgelistæ exalbescant, atque omnes omnino homines eiusdem metu confertentur, quod variis exemplis confirmabo.

Refert in vita Hilarionis Anachoretæ Hieron. eum cum iam in extremis esset, & seuerum strictissimi huius iudicis tribunal mente volueret, adeo exhorruisse & timuisse, vt his se verbis consolari debuerit, Egredere anima mea egredere, quid timeas? ante iudicem te sisto, tribunal hoc tremendum adi, & in eo de tota vitæ serie rationem redde. Alius quoque Anachoretæ, Agathon nomine, cum in eodem conflictu esset, Iudauit, iudicemq; hunc inexorabilem sibi proponens toto corpore tremuit & expauit, rogatusq; cur timeat, tremula voce respondit: Alius longe iudex est Deus, quam homines, aliaque eius iudicia, alia mundi tribumalia.

Non aliud quoque remedium, vt peccatores à peccatis auerteret, adhibuit Iuda rex Dauid, quam iudicem illis hunc depingere, eiusque seueritatem describere: dicit enim, *Deus iudex iustus, fortis et patiens, nunquid irascitur per singulos dies? Et mox, nisi conuersi fuerint, gladium suum vibrabit.* Item alio loco cum præmississet, *Quoniam iudex est,* mox addit, *Intelligite hæc, qui obliuiscimini Deum, ne quando rapiat, et non sit qui eripiat.*

Salmon quoque rex non minus sapiens & prouidus quam pater, id ipsum vt plurimum peccatoribus inculeare solebat, credebatque solam huius iudicis memoriam sufficere ad peccatores à vitiiis retrahendos, prauos affectus cohibendos, cupiditatesque effrenatas compescendas: ait enim, quod toties iam repetimus, *Memorare nouissima tua, et in æternum non peccabis.* Quæ verba de iudice qui iudicio huic terribili præsidebit, hodie explicabimus, quod vt cum utilitate fiat, primo demonstrabimus: quis ille futurus sit, ac deinde quantā eiusdem seueritas & rigor: quæ duo vbi in aciem prodierint, pugnamq; depugnant, receptui canemus. Quamobrem arrigite aures, & fauete linguis, in reea

dum conflictum auspicamur.

Iudex qui huic iudicio præsidebit, non erit alius quam ipse Dei Filius, orbis redemptor. Ita namque de se olim testatus est, Pater *non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.* Atque ita Apostolus Petrus Cornelium Centurionem edocuit, vt in Actis legitur, *Hic est qui constitutus est à Deo iudex viuorum et mortuorum.* Perinde ac si diceret, Is quem Iudæi in crucem egerunt, Cornelii, cuius nos Euangelium prædicamus, idem ipse est, quæ Pater æternus in sanctiori illo concilio iudicem viuorum ac mortuorum, id est, iustorum & impiorum, constituit. (Hi namque per peccatum mortui sunt, illi vero per gratiam datam viuunt) Deinde quoniam iudicabit eos, qui iam inde à mundi exordio vsque ad diem iudicii mortui sunt, quam qui in fine sæculorum adhuc victuri sunt. Atq; hæc omnia vt iudex à summo Patre delegatus.

Quod & Apostolus ad Timotheum scribens aperte indicat, *In reliquore, et sic est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus iustus iudex, & insolita quadam visione Danieli ostendit Deus, *Aspiciebam in visione nocturna, et ecce filius hominum veniebat cum nubibus caeli.* Ceterum per nubes has cæli sanctos intelligere oportet: quos hoc nomine apud Ezechielem nominatos reperio, tum propter conuersationem cælestem, qua cæli quodammodo puritatem imitati sunt: tū vero propter gloriosa eorum corpora, quæ quoniam agilia, subtilia, impassibilia, aliisque gloriosis dotibus insignita erunt, instar nubium per æra volitabant. E quibus omnibus manifestum rededitur, nullum præter Iesum Christum iudicio huic præfuturum.*

Notandum igitur est, quod quamuis, iuxta D. Thomam, hominum Angelorumque iudicandorum potestas per absolutam auctoritatem, tribus SS. Trinitatis personis conueniat: iure tamen appropriationis ad Iesum Christum, in quantum ipse humanam naturam assumpsit, sigillatim eandem pertinere: idque ob quatuor rationes luculentissimas, quarum hæc prima est. Humiliauerat se olim Christus infra omnes homines, imo ad vsq; infamem crucis mortem, atq; idcirco propter summam hæc humilitatē, iudicia-

riam

Exempla
eorum qui
iudicis
horum se-
ueritatem
intuerent.

111.

112.

113.

114.

Christus

Phil. 2. riam præ cæteris creaturis potestatem promeruit. Vnde ad Philippenſes Paulus, *factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen: nomen ſc. Iudicis, Aſſeſſoris, & vniuerſalis ſuper omnes homines Præſidis.*

Secundâ porro hæc eſt, Chriſtus non ſolum in quantum Deus, verum etiam in quantum homo, totius Eccleſiæ caput, ac ſimul hominum atq; Angelorum princeps eſt conſtitutus. Quod Paulus ex profeſſo plurimis in locis oſtendit, ac præſertim ad Ephēſios, *Et ipſum dedit caput ſupra omnem Eccleſiam, qua eſt corpus ipſius, & plenitudo eius*, item ad Coloffenſes, *Ipe eſt caput corporis Eccleſiæ*, atq; etiam D. Thomas, 3. parte 9. 8. art. 1. Porro capitis eſt, in cætera membra dominari eademque gubernare, ipſa a. iudicatio actus ſupremi cuiuſdam domini eſt. Chriſtus igitur, et in quantum homo, in ſupremo illo die iudex erit hominum ſimul & Angelorū. Quod confirmat idem qui ſupra Paulus, *In nomine Ieſu omne genui. Etatur, & celeſtium, terreſtrium, & infernorum.* In quibus verbis nomen pro potestate atq; auctoritate accipitur.

Tertiam hanc ponimus. Par erat, ne dicam neceſſe, Chriſtum noſtrū eſſe iudicem, propter ſingularem illam ſympathiam & ſimilitudinem, quæ homines inter & ipſum reperitur, quippe qui præter diuinitatem humanitatem etiam aſſumpſit. Et quemadmodum Deus effecta per ſecundas cauſas producit, ita quoq; homines per hominem, id eſt Ieſum Chriſtum, iudicaturus eſt, ne forte, ſi diuina maietas ad iudicium deſcenderet, nimis ſeuerum eius in homines iudicium foret. Notat id Paulus ad Hebræos, *Non habemus Pontificem, qui non poſſit compati infirmitatibus noſtris.* Sumite igitur animos peccatores, nolite propter iudicii huius rigorem in deſperationis abyſſum prolabi: ac cogitate potius, datum vobis iudicem, qui non ſecus ac vos homo ſit, quiq; infirmitatibus & imperfectionibus, quibus humanus obnoxii eſtis, compati poſſit.

Exod. 24. Moyſem vt legem populo promulgaturus, cum monte deſcenderet, faciem adeo reſplendentem habuit, vt velo eandem coope-

rire neceſſe haberet, ne forte inritus eum populus metu percelleretur. Fuit hoc præſagium, verum illum Moyſem Chriſtum, motibus æternis deſcendentem, legem vt Euangelicam mundo annuntiaret, rutilantem diuinitatis ſuæ vultum, humanitatis noſtræ velo velaturum, ne ſeuerus nimium in iudicando, legemque ferendo, videretur hominibus, qui forte metu maiestatis emicantis perterriti ab eo ſubducerent, eiſue familiaritatem ſubterfugerent. Perſpectum id habebant Prophetæ, & imprimis Michæas, *Abſcondet faciem ſuam ab eis: & Iſaias, Abſcondiſti faciem tuam à nobis, & Pfaltes, Oſtende faciem tuam, & ſalui erimus:* Id eſt, Noli nobis, o iudex vniuerſi, diuinam illam faciē oſtendere, iuſtitia & vindicta exaltantem: (eam namq; peccatores ſi intuerentur, præ horrore ac formidine emorerentur, ſed faciem illam iucundam, hominis ſcilicet benignitate ac manſuetudine renitentem, quæ tibi naturalem eſſe ſcimus, qua viſa ſalui erimus. Cum enim homo ſis, qui fieri poteſt, hominum te interitum ſpirare? Ad Patrem alias orationem conuertens ira obſecrat, *Nō auertas faciem Chriſti tui.* Id eſt, Æternæ & omnipotens Pater, quandoquidem Ieſum Chriſtum Filium tuum ſaluatorem noſtrum ac iudicem eſſe voluiſti: concede, vt cum velut hominem aſpiciamus, hominesque viſo iudicem ſe naſtos, qui eiſdem ſecū ſit humoris, eodem habitu indutus, eadem conſtans forma, non parum exultent, ac ſecuri coram eo compareant.

Alexander Macedo cum Perſis à ſe ſubiugatis leges & inſtituta veller præſcribere, vt genio loci & Perſarum moribus ſeſe accommodarent ne vt extraneum & alienum incola deſpicerent, Macedonico habitu ſepoſito, Perſarum veſtē aſſumpſit. Quid autem vetat profanis hiſtoriis ſublimia condecorare myſteria? Dico igitur ad eūdem proſus modū, Chriſtum, Alexandram illum noſtrum, qui à Patre celeſti miſſus erat, vt totius vniuerſi regnum ſubiugaret, omniumque hominum iudex foret, quo ſe ingenio incolarum adaptaret, familiarioremque ſe iſdem redderet, Macedonicum diuinitatis habitum, qui naturalis erat, exuiſſe, & Perſarū, id eſt, hominum

Philip. 2. minum, vestem induisse, (quo scriptum est, *formam serui accipiens, & habitu inuentus ut homo*) & in hoc habitu in vallem Iosaphat ad iudicium venturum.

Psal. 41. Prouidens hoc Dauid, alium habere iudicem detrectabat, atque idcirco incessanter & enixe Messiam orabat, causam vt ipse suam iudicandam suscipere, *iudica me DEVS, & discerne causam meam de gente non sancta*, quasi dixisset, Nolim, & exspectate Seruator orbis, hominumque amator ardentissime, vt æternus mecum Pater iudicio contendat, meamque causam disceptet; nec ipsi Angeli aut Cherubin: at te vnum mihi iudicem deligo, qui propter me hominum naturæ conlors factus es, qui mortem & passionem mei causa sustinuisti, cuius in cruce ius & æquitas mea fundamenta sunt, meritis cuius innotor.

Psal. 71. Discerne igitur tu causam vitæ meæ; nec ita mecum age quasi cum impio aut iudiciorum tuorum negligente. Nolim namque te opera mea, labores, pœnitentias & austeritates meas considerare, quasi eadem gentium more fecerim, quæ nimirum multa ad fastum facere videntur, magnaque se nonnunquam inedia maerant, vt laudem ab hominibus consequantur: equidem longe aliud spectro, tibi soli complacere gestiens. Quamobrem cum opera mea discussis, noli illa & ipsarum eadem pensare trutina. Alio in loco idem quoque à Deo patre postulauit, *Deus iudicium tuum regi da, & iustitiam tuam filio regis*. Quorum verborum hic sensus est, Noli omnipotens sempiternæ DEVS, ad quem absolute spectat omnem hominem diiudicare, onus hoc ipse suscipere, noli tu mediudicare, at Messia venturo, qui meus ac totius orbis Rex est, atque regis filius, negotium hoc committe, in eius manus quidquid tui est iuris confingna. Tibi enim æquissime Deus quid responderem non haberem, quippe qui nimis in iudicando seuerus es, & cuius sententia sanguinem & minas spirat, at Filius me tuus iudicet, qui mihi futurus est benignior & fauentior.

Quarta & postrema ratio hæc sit, Par

Tom. 4. Bess. Aduent.

quoque erat, & forsitan etiam necesse, vt, qui ad mundi finem iudicandi erant, iudicem suis ipsi oculis coram intuerentur? qui iudex si Deus duntaxat foret & non simul homo, nunquam cum peccatores & impii videre possent: neque enim videre diuinitatem licet, non percepta prius æterna beatitudine; scriptum scilicet est, *Tollatur impius ne videat gloriam meam.* & in Iob, *Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum?* Facies namque Domini semper beatitudinem includit, qua quia peccatores indignos se præbuerunt, ideo quoque eandem intueri nequaquam poterunt. Necesse est igitur iudicem hunc instar hominis, ad iudicium venire, vt ita ab omnibus conspiciatur: de iustis certum est, de peccatoribus ita probat Dauid, *Peccator videbit & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet.* *Psal. 111. III.*

Sed quid? solusne Christus orbem iudicaturus est? Pater ipse iudicio non intererit? Spiritus sanctus, nulla hic habebitur ratio? imo vel maxima. Tota scilicet Trinitas summa illie & absoluta auctoritate præsidebit; at solus Iesus Christus ab iis quodammodo cum plenaria potestate delegabitur; docet id Cyrillus in libro suo Catechetico, & Sacra scriptura egregia quadam figura in *Gen. 18.*

Vidit olim Abraham tres viros qui cœlo descenderant, vt Sodomorum ruinam excidiumque coram spectarent, quibus visis ruit in amplexus eorum, pronusque eosdem adorauit: Quid putatis per tres hosce viros designari? ipsas scilicet S. S. Trinitatis personas, quæ in die iudicii descendunt, vt totius vniuersi ruinam & interitum coram intueantur, & omnibus iuxta merita mercedem tribuant.

Intererunt autem & alii, ipsi nimirum Apostoli: ita namque id illis Christus, dum apud eos ageret, pollicitus est, *sedebitis & vos iudicantes duodecim tribus Israel.* Et ipse Doctor gentium de hac iudicandi potestate interdum apud suos gloriatur: ita quippe ad Corinthios scribit, *Nescitis quoniam angelos iudicabimus, quanto magis secularia?* id est, diabolos simul & homines. Erunt namque

Apo-

Apostoli velut iudices accessorii: & ut consiliiarii cum summo Parlamenti Praeside causas diiudicare consueverunt, ita & ipsi cum Christo summo Iudice omnes hominum causas examinabunt, examinatasque iudicabunt.

Apoc. 4. Ostendit id ipsum & Ioannes in Apocalypsi, ubi describit quendam in throno ex lapide vel Smaragdo consistentem, & in circuitu throni sedilia viginti quatuor, & super thronos viginti quatuor seniores circumamictos vestimentis albis; & aurea caput corona redimitos. Genuinum ænigmati huius sensum scire qui vult, discat ille, per Praesidem hunc, Iesum Christum designari.

Psal. 9. Docuit id me olim Psalmista dicens: *Parauit in iudicio thronum suum. Et ipse iudicabit orbem terram aequitate. iudicabit populos in iustitia.* Viginti quatuor illi seniores duodecim Apostolos cum duodecim Patriarchis denotant, qui instar horum seniorum albis innocentiae vestibus indui & gloriae coronis redimiti cum summo illo Iudice ad iudiciū venientes, eumque illo confidentes, vitæ nostræ causas discernent.

Psal. 121. Huc respexit David: *Quia illic sederunt sedes in iudicio, sedes super domum David.* Dominus quoque ac Redemptor noster id aperte

Matth. 12. indicauit: *Si ego in Beelzebub sicco demonia, filii vestri in quo eijciunt? Ideo ipsi vestri iudices erunt.* Per filios hos Apostolos intelligit, qui de Iudæorum stirpe & sanguine propagati erant. Ita quoque intelligendus est locus ille

Sap. 3. Sapientiae, *fulgeant iusti, id est, Apostoli, & tanquam scintilla in arundine discurrent, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis.* Iterum David: *Pro Patribus, id est, Patriarchis,*

Psal. 44. *et nati sunt tibi, ò Ecclesia, filij, id est, Apostoli; & stitues eos principes super omnem terram; tam in hac vita, quam in alia; tunc enim iudices accessorii erunt.*

1. Cor. 6. Certum est igitur, Apostolos iudicio huic interfuturos, quod Paulus cognitum habens, ita apud Corinthios se iactat, sine ulla tamen ambitione aut fastu: *Nescitis quoniam Angelos iudicabimus?* aliquid quidem antea de hoc locuti sumus, ac nouum quid

modo adiungam. Dicere igitur vult, Quales nos esse putatis, ò Corinthii? quo loco nos habetis, quanti nos facitis? Sciat is velim, esse me & omnes mecum Apostolos iudices constitutos totius vniuersi, & venturum aliquando tempus quo Angelorum causas examinabimus. Theophylactus hæc exponens ait: per Angelos, intelligi hic dæmones, quos Apostoli & cum iis iusti omnes condemnabunt; quod homines carne vestiti in corporeis istis substantiis excellentiores fuerint reperti. Quoniam, ut ait O Eumenius, dæmones, licet carnis omnique peccandi occasionibus obnoxii, eorum adhuc tentationibus exagitati, legem Dei nihilominus inuoluntate seruauimus, & puritatem quandam angelicam imitati sumus. Condemnabunt, inquit Caeteranus, & nos cum iis, ipsos dæmonas, quod ipsi qui natura a deo præstanti donati sunt; atque omnium creaturarum nobilissimi, ad primam suggestionem impetumque arma abiecerint, tentationibus succubuerunt, nos vero qui non nisi fragilia quaedam vasa sumus, & carni repugnantissima & maxime refractaria copulati, inter tot celsitudines tentationesque constituti, tot inter hostes versantes, victoriam tamen & quidem amplissimam, retulerimus. Propter hanc atque alias non paucas rationes Apostoli & Patriarchæ dæmonas iudicaturi sunt.

Neve soli Apostoli aut Patriarchæ, sed omne etiam cœlitum æterna modo beatitudine perfuentium agmen homines iudicabunt, approbabunt nimirum sententiam à summo iudice pronuntiatam, eamque æquissimam & sincerissimam esse dicent, *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* *1. Psal. 118.* *tem, iustitia Domini recta, & dulcis & rectum Psal. 118.* *Dominum.* Approbabunt denique decretum illud generale, quod aduersus omnem Adæ posteritatem, aduersus cœli inferorumque incolas Christus iudex ille summus omniscius, quem nihil latet, Iudex ille vtriusque Iuris ante omnia sæcula, & antequam illius doctoris mētio fieret, peritissimus, sacratiss-

mo ore suo pronuntiabit. Iudex, inquam, qui nouit omnia, qui interiora cordium penetrabilia rimabitur, cui pectoris arcana, quasi in propatulo forent, patebunt, qui animorum secreta, velut in speculo perspiciet. Hinc de eo sanctissimus Pontifex Leo serm. V. in Quadrag. *Cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum, cui obscura clarent, muta respondent, si ensium confiteror, & sine voce mens loquitur.* Ipsas etiam cogitationes intentionesque occultissimas conspicabitur; de eo namque scriptum est: *Quia Deus fontentiarum Dominus est, & ipsi preparantur cogitationes.* Iudex adhuc strictissimus, severissimus, cunctaque exactissime disquirens. Quod latius iam deducturus sum, est hoc nunc alterum concionis membrum, de hoc quod restat, horæ spatio acturus sum.

1872.

IV. Terribilis iudex futurus est. Apoc. 4.

Ceterum iudex hic ira adeo exarsuabit, tantumque aduersus impios furorem concipiet, ut Augustinus verba illa Apocalypses: *Veni dies magna ira eius, exponens, dicere non erubescat, maius impiis tormentum fore, irarum iudicis vultum sustinere, quam penas & cruciatus infernales perpeti.* Quis simile vnquam quid audiuit? o sententiam paradoxam! sed quidquid sit, huic tamen magnus suffragatur Hieronymus, dum ait: *Damnatis melius esset inferni poenas, quam Domini praesentiam ferre.*

1877.

Adeo namque terribilis tunc ille futurus est, ut lob, vir licet sanctissimus vitæque maxime inculpatæ nihil sic exhorruerit, quam coram iudicis huius oculis comparere. Hinc toties ad Dominum clamat: *Nec aspiciat me visus hominis.* Id est, Hoc mihi præsta Deus meus, ne in horrendo illo iudicii die ferocis illius & truculenti hominis, id est, IESU CHRISTI, qui me diiudicaturus est, visus me in valle Iosaphat intueatur; scio quippe eundem intolerabilem fore. Adhuc iudex hic nemini fucata quadam adulatione vellicatur, aut in hunc magis quam in illum propendet, sed æquissimus est; omnibusque notissimum esse vult, rigorem se huiusmodi assumpturn, qualem nullus vnquam Iudex ab orbe condito assumpsit. Vade ad omnes apud Prophe-

tam. *Cum accipero tempus, ego iustitias iudicabo;* id est, cum ad iudicium venero, beatus profecto erit, qui furorem meum effugiet, tanta namque tunc mea futura est iustitia, ut ipsos etiam iustos iudicaturus sim, & electos in discrimen adducturus. Quibus adiungit Bernardus: *Quid faciet de iustis iudicis, qui ipsas quoque iustitias iudicabit? Veniet, qui malo iudicata re iudicabit, illicite iurata confutabit, qui faciet iudicium iniuriam patientibus.* Proxima autem hæc Psalmographi verba ita in Paraphrasi Chaldaica leguntur: *Ego iuste & recte iudicabo.* Sed verouis modo legantur, semper tamen hinc efficitur, iudicem hunc æquissimum fore.

Psal. 74.

Magis adhuc furorem huc ipse apud Ezechielem exaggerat: *Finis venit, venit finis, ecce immittam furorem meum in te, & iudicabo te iuxta vias tuas, & ponam contra te omnes abominationes tuas, & non parces oculus meus super te, & non miserebor, & scies, quia ego Dominus percurrens.* o insolitam loquendi rationem! o verba pregnantia! *Finis venit.* Hic denuntiatur mors generalis, atque vniuersalis orbis interitus & vastitas deliciarum diuitiarumque derelictio. *Immittam furorem meum in te.* Ecce diem iræ, calamitatis & miseræ, diem qua Deus furorem induet, & aduersus hominem insurget. *Et iudicabo te.* Hic omnes ad iudicium vocantur, coram tribunali citantur, ratioque exactissima reddenda insinuat. *Et ponam omnes abominationes tuas coram te.* Hic sermo de omnium scelerum manifestatione, omnia hic delicta reuelanda designantur, hic pudor & confusio maxime, quæ è peccatis nascitur est, panditur. *Et non parces oculus meus.* Hinc iudicis huius rigor colligi potest: non enim tunc amplius misericordiæ locus erit, lachrymæ non proderunt, preces non exaudientur; poenitentia Deo accepta non erit. Non aspiciet oculis illis benignissimis ac iucundissimis, quibus Petrum lachrymantem & Magdalenam poenitentem respexit, sed oculis scintillantibus, iram & furorem spirantibus, vindictæque quodam modo cupidis. *Et non miserebor.* Hinc omnis peccatoribus gratiæ coram oculis eius inueniendæ spes

Ezech. 7.

præciditur, tunc enim nulla exspectanda misericordia est, crucisque Dominicæ merita non proderunt. *Erases, quia ego Dominus percutiens.* Hic omnis miseriarum summa, hic vulnera, supplicia, iustitiæque acerbitas referatur; Non dicit: Scies, quia ego sum pater benignissimus, pastor mitissimus, filius hominis in homines propensus, denique mundi Redemptor charitate flagrans; sed scies me Dominum & quidem virga & gladio accinctum, ut percuriam, maetem & occidam. O nomen incognitum & prorsus insolitum? vix unquam hoc tibi nomen datum audiui Domine.

Terribile iudicis nomen.

Psal. 91.

Ecce, qui se olim misericordem, bonum, miseratorem, clementissimum, & misericordias facientem super millia nominavit, tunc nomen mutabit, & Dominus percutiens & truculentus, iram & vindictam spirans, tonitrua & fulmina eiaculans dici amabit. Nouerat id Psalmographus, cum diceret: *Cognoscetur Dominus iudicia factans;* perinde ac si dixisset: Numquam Deum vti est, peccator voluit agnoscere, longe alium sibi illū finxit, optimum scilicet, clementissimum, in vindicando lentum, ad parcendum pronum, qui nimirum mortem impiorum non querat, qui Paradisi ianuam omnibus intrare volentibus aperiat; iustitiam illius numquam præ oculis habuit, numquam sibi persuasit, tam exacte eum cuncta discutere & examinare: ideoque in supremo illo iudicij die Deus se Dominum esse demonstrabit, qui subditos refractarios & pertinaces acriter corripiat & castiget, neminique omnino parcat.

Comparatur primus Domini aduentus cum secundo. Zach. 9. Ioan. 1.

Apos. 5.

Quanta, Auditores, inter hunc Domini aduentum & primum est differentia. In primo quidem descendit instar agni benignus & mansuetus: *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus;* & *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi;* at in secundo iram & vindictam spirans, leoninam quamdam rabiem præ se ferens veniet. *Vicit leo de tribu Iuda.* In primo latitans, vix mundo se manifestare ausus est, ideoque media & intempesta nocte natus est: *Dum medium silentium tenerent omnia.* Latet in præsepio, panniculis inuoluitur, formam quoque serui induit, quadra-

ginta dierum spatio latitat in deserto ieiunans & plorans; in arce quoque vix videri vult, tenebræ namque, quæ unquam terram cooperiebant, larvæ loco erant: in sepulchro quoque sese abscondit, quin & ad inferos usque ne videretur descendit. Vnde bene Isaias: *Vere tu Deus absconditus.* Isai. 45. Verum in secundo hoc aduentu veniet manifeste, ita ut ab omnibus conspici possit; veniet nimirum in nubibus conspicuus, cum maiestate & potestate magna nubi velut throno insidens. Cæterum numquam se Deus olim cum maiestate aliqua videndum præbuit, nisi dum terrorem ac metum veller incutere; hinc eum Isaias in throno regio confidentem vidit, Ioannes in medio candelabrorum aureorum, Apoc. 7. sed maior adhuc maiestas illius tempore iudicij futura est, quæ hinc colligitur, quod omnes eum Angeli circumcirca stipabunt, qui toties in Sacris literis milites & bellatores, & militia cælestis exercitus nominantur. Quanta autem horum fortitudo sit & potentia, patet è Sacris historiis; legimus enim nocte vna in castris Senacherib Assyrij, vnus Angeli manu, centum octoginta quinque hominum militia interempta. Alius quidem horum de numero vna etiam nocte, omnes Ægyptiorum primogenitos prostravit. Ecce igitur maiestas erit, tot secum milites & quidem strenuissimos, ad iudicium adducere? quorum tantus erit numerus, ut Iob eisdem dinumerari non posse credat.

An non maiestas erit, quando nisi gladij, enses, mucrones, hasta, tela & securæ apparebunt? in quo mihi Sacra Scriptura præiuit. Scriptum est enim: *In luce fugitatum tuarum in splendore fulguranti: in hastis tuas;* & alibi, *si acvero ut fulgur gladium meum.* An non maiestas erit, tam copiosum Angelorumque exercitum conducere? Dauid hoc secum cogitans, admirando ait: *Deus manifeste veniet, Deus noster, & non si lebit.* *Ignis in conspectu eius exarsit, & in circuitu eius tempestas valida: aduocauit caelum de sursum, & terram discerneret populum suum.*

Cate-

V. Cæterum maiestatem hanc assumet, ut mundo amplitudo & gloria eius innotescat, ipsaque Prophetarum oracula vera esse comprobentur. *Annumtiabunt cœli iustitiam eius: idque per signa præambula, & videbunt omnes populi gloriam eius.* Ut etiam verum fuisse ostendat, quod olim vincens Caiaphæ Pontifici ait: *Dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venturum in nubibus cœli.* Ut se mentitum non esse demonstrat, cum in hortu diceret: *An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibeant modo plusquam duodecim legiones Angelorum? At non duodecim modo legiones, at 12. myriades legionum adducet ad iudicium.* Atque idcirco in bibliis *Deus exercituum* vocitatur, non vnus quidem, sed pluriū; quorum hic ex Angelis, ille è sanctis, alius ex hominibus, alius etiam è dæmonibus, alius denique ex insensibilibus creaturis compositus est: *armabit quippe creaturam ad ultionem inimicorum.* Quanta hæc, Deus bone, maiestas est, quamque numerosi exercitus.

Vnde bene, omnia hæc vno velut fasce comprehendens, cecinit David: *Deus noster manifeste veniet, & non silebit,* olim quidem clanculum venit, at modo omnibus se manifestabit, totique mundo patefaciet: olim quidem murus fuit & patiens, at modo rugiet, & sonitum edet, qui ab omnibus intelligatur. Apposite autem dicit manifeste, omnia enim tunc collucebunt, tum propter ignem, qui omnia tunc depascet, tum propter lucidos illos radios, qui è beato & glorioso eius corpore emicabunt, tum etiam propter insolitum Solis splendorem: ille enim, si Isaia credimus, septuplo tunc lucidior & splendidior erit, quam est modo. Quot autem in Sacris libris figuras reperire est, è quibus vtriusque huius aduentus discrimen colligatur?

Vidit Ezechiel olim Cherubinum, duas facies habentem, hominis scilicet ac leonis. Germana expositione huius emblematis, & genuino sensu Cherubin hic, verus iudicis nostri typus est, qui duas vere facies habere dici potest; in primo namque aduentu, ho-

minis habuit, in quo nihil præter humanitatem, dulcedinem & gratiam ostendit; in secundo vero leonis habiturus; in quo rigorem, vindictam, iustitiam & furorem patefaciet. Atque huc trahenda sunt sequentia Prophetarum testimonia, & imprimis illud Psalmistæ: *Sicut leo rapiens & rugiens;* item filij eius Salomonis, *sicut fremitus leonis, ita & regis ira;* & illud Isaia: *Rugitus eius ut leonis;* item Ezechielis: *sicut leo rugiens rapiensque;* & Osea: *quasi leo rugit;* & Amos denique, *Leo rugiet, quis non timebit?* desuntne igitur nobis testimonia? proferam autem & aliam figuram.

Dauid inermis, solaque pastoritia tunica indutus, vna manu fundam & altera lapides tenens, aduersus procerum illum Goliadam descendit: sed ad regnum Israël iam euectus, ut ingratitude & stolidam inhumanitatem Nabalis coerceret, magna armorum copia, totoque exercitu comitante, & ipse armatus, aduersus eum profectus est, exacerbatus dicens: *Ergo frustra seruaui omnia quæ huius erant in deserto?* Designatur hic, Christum verum illum Dauid, qui semel in hunc mundum, ad Tartareum illum Goliadam expugnandum, nudus & egenus & in corpore fragili mortique obnoxio venit, cum iterum veniet, ad iudicium nimirum; magna cum maiestate, igne & flamma accinctum, Angelis circumdatum, furore armatum, aduersus peccatores, insensatos illos Nabales, venturum, illisque magna cum infamia improperturum, *vere frustra seruaui omnia quæ huius erant in deserto,* frustra scilicet hos ingratos condidi, matris in vtero nouem mensium spatio custodiu, tot annis incolumes seruaui; frustra homo eorum causa factus sum, cruci affixus, mortem passus, sanguinemque meum pretiosum in monte Caluarie frustra effudi. Sed pergamus in figuris.

Moyfes in montis summitate cum adhuc esset, videretque populum per castra vitulo aureo immolantem, Deum ad iracundiam concitari, eiusque flagella in eorum castigationem exacui, eidem mox supplicauit, flammam precibus restinxit, iramque & flagella parata, & impendens exitum auertruncavit.

cavit. Sed cum monte iam descendisset, inque planitie consistens populum in idololatria pergentem videret; adeo commotus est, ut plurimos sumptis armis sparsum neci dederit. Multis quidem in rebus Moyfes Christi typum gessit, sed praefertim in hac. Modo enim quamdiu scilicet in montibus illis aeteris commoratur, pro peccatoribus Patri, pro ea qua est benignitate supplicat, eorum reconciliator est, iratum iis numen placat, crucem suam, sanguinem, mortem, passionem, meritaque, ne flagella experiantur, interponit. Sed quando in vallem Iosaphat descenditurus est, ignem & flammam spirabit iustitia vindictaque velut gladio accinctus, ac plurimos sine vilo discrimine morte damnabit perpetua. Quis igitur dicere audeat, deesse nobis figuras, aut negare iudicem hunc terribilem fore?

Adeo enim furet & saeviet, ut Propheta teste, iram eius nemo queat comprehendere:

Psal. 89.
Psal. 75.

Quis novit potestatem irae tuae, & praetimore iram tuam dinumerare. & alibi: Tu terribilissimus, & quis resistet tibi? Furor enim eius agnoscere videtur Ecclesia, cum in solenni illo Cantico: Te Deum laudamus, dum cecinit: Iudex crederis esse venturus; statim velut timens & pavida, ad crucem, passionem, sanguinemque eius pretiosum, quasi ad tutissimum asylum, confugit: Te ergo quis sumus, tuus famulus subueni, quos pretioso sanguine redemisti.

Quis igitur ante severum hunc & rigidum iudicem consistere audeat; iudicem, inquam, qui, ut peccatorem condemnet, omnia concilia caelestis Parlamenti congregatus est: consilium imprimis Angelorum, de quo scriptum legimus: *Et omnes Angeli eius cum eo;* deinde Sanctorum: *Congregate illi sanctos eius, qui ordinant testamentum eius;* concilium item defanctorum omnium: *Surgite mortui, venite ad iudicium;* concilium denique omnium creaturarum: *Advocabit caelum de sursum, & terram discernere populum suum.* Iudicem adhuc qui tanta cum maiestate, tantaque cum potentia descendet, ut Iob his sibi propositis, eundem tremens interpellet: *Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam? Insiquare vult, Quid,*

Matth. 25.
Psal. 49.
S. Hieron.

Psal. 49.

Iob. 13.

tantane opus potentia ac maiestate Domine: ad quid tantus exercitus ad misellum hominem iudicandum? praeter rem & profus absurdum videtur, tot bellatores & turmas coaceruare, ad folium, quod ventis ludibrium a minimo etiam flabro quocumque defertur, excutiendum. Dum Angelos inobedientes condemnare, tantam potentiam non demonstrasti, tanta maiestate non es visus, totque exercitus non coadunasti. Sed audi, Iob, magna inter utrumque discrepantia est: aequum namque est hominem maiori cum solennitate magnificentiaque iudicari, quam Angelos: nam quoniam maiestas haec propter hominem, & non propter Angelos, tantopere se humiliavit, & quodammodo exinanivit; aequum videtur & rationi consentaneum, ut eadem se in homine condemnando manifestet, vireque exerat. *Veniat, Matth. 25. scilicet, in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo.*

Non erit hic amplius humilis ille Galilaeus, Hierosolymis exiens cruce humero gravatus; sed Iudex severissimus, intolerabilis, quemque nemo alloqui sustineat, qui eandem crucem velut furoris sui argumentum ac signum, ante se praemittet, *Tunc parebit signum si ij hominis.* Tunc videbitur aurea illa clavis David, de qua in Apocalypsi, quae caeli ianuam adaperuit, ipsa, inquam, crux, quae olim in monte Calvariae fuit constituta, & quidem crux vera, non imaginaria, aut in aere efformata. Nam quemadmodum Angelorum ministerio omnes cineres huc illucque sparsi in vnum colligentur, ut corpus hoc corruptum iterum restauretur; ita quoque omnes crucis particulae, quae per varias orbis partes sparsae sunt, eorundem auxilio ministerioque; in vnum colligentur, ut ipsidem coadunatis integra illa mox in aere appareat; quae deinde in caelo per omnia saeculorum saecula, velut perpetuum rerum bene gestarum trophaeum, & triumphorum indicium, conservatur.

In templo Salomonis Goliae gladius affertuabatur in memoriam nobilis illius victoriae, qua David rex de Philisthim reculerat; & ipsae mannae reliquiae in arca Testamenti, in signum.

in signum miraculi, quo Deus Israelitas in deserto tor annis pauciat. Ita quoque in vasto illo cœlorum templo, pretiosa illa crux, Christi operum victoriarumque; quas de diabolo retulit, index, conferuabitur, ideoque in ultimo iudicio piis lætitiæ & consolationem, impiis vero & peccatoribus terrorem & cruciatum afferet. Prodigiosa illa virga Aaron, quæ totin Ægypto nostra mirabilia operata est, in nocte illa passionis ita floruit, totque fructus protulit, in serpentem conuerteretur. Egredia illa arbor, in medio orbis mundi plantata, vt vitæ fructum hominibus afferret, impiis mortem & interitum sempiternum arcesset.

Cur impiis tunc aduersabitur.
Vbi eris tunc, ô beata & benedicta crux, qui in te pendit Iesus Christus? vbi erunt brachia illa extensa ad peccatores recipiendos? Vbi gloriosum illud caput spinis obfistum, deorsum vergens ab hominibus osculum præbendum? Vbi erit tunc latus illud lancea vulneratum, per quod peccatores ingredientiæ misericordiam inueniant? Vbi erit, ô salutaris arbor, clementiæ benignitatisque myrrhæ, ramis tuis distillans? Nullumne amplius ô arca diuino iustitiæ tuæ eripies? vbi erit ô decora vitæ arbor, iucundus ille immortalitatis fructus? vbi nam salus quam afferre soles? Vbi tunc latebit gloriosa illa virgo mater tua, quæ pedibus se tuis solebat prosternere, proque peccatoribus intercedere? nihil tunc apparebit huiusmodi, omnia in terrorem commutata erunt.

Exod. 7.
Ierem. 1.
Exod. 14.
Misericiordiæ torrentes qui per mundi huius Ægyptum manare solebant, in sanguinem conuertentur. Virga illa excubans, quam vidit Ieremias, in ollam succensam mutabitur, & Virga illa Aaron, in colubrum; id est, gloriosa illa crux consolatio bonorum & gaudium, horrorem impiis incuriet: quod in Exodo figurate expressum legimus. Nubes enim illa, quæ Hebræos in exitu Israel de Ægypto, ab Ægyptiis discernebat, his horrorem iniiciebat, & obscura erat; illis vero consolationem afferebat, eratque lucidissima. Ita quoque illustre illud crucis vexillum impiis terribile erit, iustis vero summæ con-

solationi. Illic namque impii, (de quibus Paulus agit, *Multi ambulant quos, sepe dicebam Philip. 3. Vobis, nunc autem & stens dico, inimicos crucis Christi.*) dicent, quod olim Iosephi fratres poenitentia ducti ad invicem dicebant, *En sanguis eius requiratur;* ideoque desperabunt *Gen. 14. & effraescent, teste Psalmista, Peccator videbit, crucem gloriosam, & irascetur; dentibus suis fremet & tabescet.*

Est & aliud quod iudicem hunc terribilem reddet; vocis nimirum asperitas & feueritas, quæ omnes percellet. Ita id significare videtur David, *A voce tonitruus formidabitur: Psal. 103. Iob vero eam intolerabilem putat, Quis poterit tonitruum magnitudinis eius intueri. Ius, tunc inquam, summus ille Iudex clamabit, tonabit, & voce sua omnes homines perterrefaciet.*

Respexit huc David, *Deus noster manifeste veniet, & non silebit;* olim quidem instar paruuli qui fari non posset, venit ac siluit, coram Herode & Pilato obmutuit; sed semel adhuc veniet, & tunc plena & stenorea voce clamabit, vel, vt Iob ait, *in voce sua tonabit, vt & alibi in litteris sacris scriptum est, Tonabit de caelo Dominus, & excelsus dabit vocem suam, & Samuelis mater, Dominum formidabit aduersariis eius, super ipsos in cœlis tonabit.*

Ceterum tonitrua sunt vt plurimum tempestarum ac procellarum prælagia, fulminum, coruscationumque prænuntia. Ad eundem modum rugiens illa Iudicis vox euidentis vniuersalis tempestatis signum erit, fulminumque sanguineorum, quæ post terribilem hanc sententiam, *Ita maledicti in ignem æternum, in impios euibrabuntur, prælagium. O ecquænam fulmina, tonitrua, tempestatresque!*

Et non silebit. Hic aures arripe infelix & miser peccator, qui vitis tuis securus indormis. Tacet modo Deus & indulget interea dum peccas: dicit namque de se, *Hac factus, & tacui, & alibi, factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore meo redargutiones.* At in die iudicii clamabit, insurget, ac vocem extollet, *Arguam te & statuum contra faciem tuam.* Isaias vero hyperbolicis locutus ait eum instar parturientis exclamaturum, *sicut parturiens loquar.* Modo qui-

quidem videtur stertere; & ad delicta nostra obfuscescere, sed tunc *excitabitur velut potens à crapula, & instar tonitruu reboabit*. Cuius refiguram hic adfero.

Allegoria.
Gen. 1.

Noe vineæ quam plantauerat succo gustato inebriatus obdormiuit, detectis que verendis à filiis derisus fuit; at expergefactus impium Cham qui eidem illuserat, in æternum maledixit, & diro anathemate percussit. Verus Noe Christus Dominus; Ecclesiæ vinea plantata, eius amore inebriatus, & præ indulgentia quodammodo sterrens, suam in cruce nuditatem demonstrat, quin & à peccatoribus, in cælo cum dormire videtur, velut ingratis filijs sæpissime deridetur, dum variis cum criminibus quotidie offendunt, & crucem, paupertatem, humanitatem, nuditatem denique explodunt & subsannant; sed mox ut subito quasi excitatus fuerit, somnumque velut abrupit, æterna eos maledictione feriet. Confirmat meum dicere Psalmista: *Excitatus est tamquam dormiens Dominus, & quasi potens crapulatus à vino, & percussit inimicos in præterita, opprobrium sempiternum dedit illis*. Bene meo iudicio, ait: *Excitatus est*. Tam altum enim Deus dormire iam videtur, vt non nisi magno sonitu & fragore excitari à somno posse videatur, quo vindictam de delictis summat.

Gen. 4.

Sed scelerum nostrorum clamor adeo magnus est, vt eum à somno excitet, adque iustitiam faciendam inuitet. Ad hunc modum excitari se ait voce sanguinis iusti Abel ad parricidium digna ultione castigandum: ita clamor Sodomorum eum ad vindictam sumendam sollicitauit, & inuitum quodammodo compulit; *Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est*. Ita etiam in luctuoso illo iudicii die, omnium totius mundi scelerum clamore & sonitu excitatus, de iisdem vindictam sumet. Deus igitur modo videtur stertere, sed vbi excitatus fuerit, terribilem sese demonstrabit, & rigorem, furorem, & vindictam spirabit.

Simile.

Nullus adamas dicitur artificio frangi & comminui posse; at cum frangi cœperit, in varias particulas resoluui; de diuina patien-

tia idem dicere quid vetat? modo namque eadem adamantina videtur, frangi non potest, vitiorum nostrorum malleis haud cedit; sed in magno & intollerabili iudicii die cum frangi cœperit, tota dissoluetur, inque varia furoris, iræ, vindictæ se genera diffundet; furoris inquam adeo horrendi, vt hunc sibi proponens Iob, inter ignes tartareos, horrendaque dæmonum spectra, incendiaque sulphurea versari maluerit, quam eundem ad modicum tempus sustinere. *Quis mihi hoc tribuat, vt inferno protegas me, donec pertranseat furor tuus? O paradoxa, & rem incredibilem!*

Tantum profecto Iudex hic tunc temporis furorem induet, vt in improborum condemnatione lætaturus quodammodo & plausurus, inque eorum sanguine manus lauaturus videatur. Docuit hoc me Psalmista dicens, *Lætabitur iustus cum viderit vindictam, manus suas lauabit in sanguine peccatoris*. Omnes propemodum interpretes hoc de Christo Iesu intelligunt, qui per antonomasiam dicitur *iustus*; & loco *manus suas*, Iudæi & Hebraici fontes legunt, *Pedem suam*, vt ita vindictam, quam sumpturus est, deliquitæ tingent.

In quo victores imitatus est, qui inimicis in bello profligatis, eosdem etiam calcando solent proterere, pedem eorum ceruicibus superimponere, & sanguine illorum arma sua tingere. Ita legimus fecisse Iob Davidicæ militiæ Principem interfecit Abner & Amasa, *Effudit enim, inquit Scriptura, sanguinem illorum, & posuit cruorem prælij in baltheo suo. & in calceamento suo*. Et in hunc sensum explicat doctissimus Lyranus verba illa Isaie. *Quare rubrum est vestimentum tuum, sicut calcantium in torculari?* ita namque Christum ab angelis interrogandum putet, cum iam iudicio peracto, triumphis & victoriis partis nobilis ad locum suum redibit. *Quid vobis videtur, Auditores, ane vniquam vestrum aliquis de huiusmodi iudice audiuit, aut similem vidit? Ipse enim sine vlla gratia, aut indulgentia in eos delæuier, quin & in eorum damnatione subsannaturus est, vt de se apud sapientem testatur, Ego quoque in interitu vestro videbo, & subsannabo eum*

cum vobis id, quod timebatis aduenerit. Non enim erit benignus ille iudex, qui mulierem in adulterio deprehensam, à Pharisæis ad lapides condemnatam, noluit condemnare, sed eandem, scripta in terra saluari illa Absolutionis linea impunè dimisit. Hoc ipsum modo cum animabus nostris adulterio sese inquinantibus agit: nam, quamuis dæmones eas ad mortem depofcant nulla condemnationis in eas sententia lata, omnia delicta terræ inferibit, nosque ad pœnitentiam longanimitèr expectat. Sed in iudicio illo vniuersali mox vt excusati sumus, cõdemnabimur, & misericordia exulante iustitiam tollentem cornua experiemur. Non amplius tunc obmutescet, sed intonans dicet, *Ego sum Ioseph quem vos vendidistis in Egypto, ego sum Deus ille, maledicti peccatores, quem vëdidistis, perdidistis, & ob nugas aliquas exigui momenti negastis periuri, quem ob fugacem quandam voluptatem, & vmbatile quoddam oblectamentum nefarie prodidistis. Quis hæc impropèria æquo animo toleret, quis non hic tremat & expallescat.*

Equidem dum vel de eo loquor, exanimor, vires me & latera deficiunt, lingua balbutit, & verba rei magnitudine iudicis que horrore percussus non inuenio materiæ & proposito congruentia: quamobrem fatius erit id ipsum meditari & animo percurrere, quam verbis id astruere conari. Atque ideo recordamini nouissima vestra, & in æternum non peccabitis: proponite vobis ob oculos iudicis huius inexorabilis rigorem, & seueritatem eius perpendite, cum ad solum nuntium eius cœlum, terra, elemëta, & quidquid hic solidum & firmum apparet, concutienda sint. *Vidit & commota est terra, montes sicut cera fluxerunt.* Si igitur montes instar ceræ fusilis diffuant, quid facient fragiles homines: si gigantes & colossi pallore exanimentur, quid à pigmæis expectes: si iustus pauebit, peccator quomodo securus & quietus erit? *Si iustus vix saluabitur, peccator ubi parebit?* Vnde bene in officio de defunctis canit sancta mater Ecclesia.

*Quid sum miser tunc dicturus,
Quem patronum rogaturus?
Cum vix iustus sit securus.*

Tom. 4. Bess. Advent.

Cogita igitur tecum infrenis & impudens peccator, quid futurum sit in stricti huius iudicis manus incidere, Solis huius omniventis oculis expositum esse? Solis inquam, cuius immensum splendorem caligantes & lippientes peccatorum oculi sustinere nequeunt? Solis, qui omnia inspicit & conspiciat, intima quæque cordis penetralia & occultas animorum latebras rimabitur? Solis, cuius lumen electos recreabit, peccatoribus autem mille supplicia & cruciatus inferet? Cur enim putemus, iudicem hunc toties in sacris literis solis iustitiæ nomine appellari? vt in primis in loco illo Malachiæ, *Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitiæ, & sanctus in pennis eius: & apud Psalmistam, Thronus eius sicut sol, Euangelista vero de eiusdem transfiguratione, respicendur facies eius sicut sol, & Ioannes in reuelationibus, facies eius vt sol.*

Malach. 4.
Psal. 88.
Matth. 17.
Apoc. 10.

Varia autem nominis huius dari possunt Cur Chrirationes, & cum sole nostro similitudines; stus soli quarum hæc è Theodoro prima est. Nam compare- veluti sol ab altero mundo reuersus, nostritur.

que hemisphærii stadium ingressus, dormientes excitat, lumenque suum diffundit. Ad eundem modum sol noster Iesus in fatali illo die exoriturus, cœlo descendendo, mûdique horizontem illustraturus, mortuos, qui tanto iam tempore in sepulchris alto sopore oppressi iacuerunt, excitabit, atque alterius vitæ viam eos faciet intueri, iustis quidem æternæ beatitudinis lumen; impiis vero caliginem & perpetuæ damnationis tenebras adferendo.

Secundam hanc ponimus. Quemadmodum sol ortu suo noctes & dies determinat, omniaque nobis reuelat quæ prius latebant: ita sol ille iustitiæ nouas aduentu suo dies & nouas noctes producet, solidum nimirum illum æternitatis diem, qui electis æternam beatitudinem afferet & longam damnationis noctem, quæ mille improbis in tetro carcere detentis cruciatus & tormenta dabit; atque illorum virtutes, horum vero scelestia, quæ nemini prius nota erant, manifestabit.

Tertia est hæc. Quia in illo die omnia illu- 1. Cor. 4.
strabit, atque, vt Apostolus ait, *illuminabit*

R abscou-

abscondita tenebrarum, & veluti nocte terram cooperiente, nec rerum pulchrarum decorē, nec turpium deformitatem nemo videre potest: sic interea dum vitæ huius nox omnia cooperit, nec iustorum virtutes, nec improborum scelera discernere possumus, at vbi sol illie iustitiæ exortus fuerit, omnia euidentissime patebunt.

Appellatur adhæc sol iustitiæ, quia tunc iustitiæ radios per omnia diffundet, & tunc omnibus omnino hominibus manifeste apparebit quanta iustitiæ & bona opera sit remuneraturus: & peruersa castigaturus. Atq; hoc est quod vos metuere aut apprehendere velim, hoc est, quod menti vestræ semper infixum cupiam.

Vnusquisque igitur seruo hæc animo voluat, & cogitet, si Iacob, viso Esau, cum equitibus sibi occurrentibus, adeo trepidarit: quid facturus sit peccator, cum summum illum iudicem, Angelis & cælestibus spiritibus stiparum, sibi e directo occurrentem videbit? Agite igitur, si hodie vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra; operamini bonum dum tempus opportunum habetis, & interea dum iudex affabilis est, iudicii remiscamini, eiusdem verba semper animo voluite. Intueamini Saulum illum Tarsensem: hic enim cum, teste Luca, vocem cælitus emissam audiuisset, *Saul, Saule, quid me persequeris?* subito pauore percussus; statim manus dando respondit, *Domine quia vis me facere?* Paratum cor meum Domine, ad mille pro nominis tui honore cruciatus, martyriū, mortem denique ipsam subeundam. Idem vos dicere velim, Auditores: & quoniam hodie audiistis, Christum vestrum iudicem futurum, & huic omnium operum reddendam esse vsque ad vltimum quadrantem rationem; quoties cælestē hanc in animo vocē percipitis, *Saule, Saule quid me persequeris?* id est, Inscelate & stolidi peccator, quid me toties tantisque delictis offendis, quin tu iustitiam meam ob oculos habes, cur non cogitas me iudicem tibi futurum, & nulla tecū benignitate vsurum? quando, inquam, hanc inspirationem sentitis, tunc confestim Domino roganti verbis hæc nostris responde-

Domine quid nos vis facere? ecce paratos nos ad sincere tibi toto vitæ tempore seruendum: ecce conuersionem, vitæ que emendationem pollicemur. Esto nobis o iudex rigide & severe, propitius, miserere nostri, ne in furore tuo arguas nos, noli iniquitates nostras tam exacte disquirere: si enim singula enucleatus rimatus fueris, quis tandem iustus reperietur, quis gloriæ tuæ confors & particeps reddetur? Noli igitur miserationū tuarum antiquarum obliuisci, at nostræ potius fragilitatis memor esto: nostram hinc paupertatem, & tua illinc merita constitue. Memento, obsecro, humanam nostri te causa naturam assumpsisse, cruci affixum esse, pretiosum sanguinem profudisse, mortem denique acerbissimam tolerasse; tantus igitur labor non sit cassus. Si tu nos, o iudex, iniquitatum vindex acerrime, cōdemnes, quid nobis crux illa profuerit? si tu nos perdas, quid commōdi acerba tua passio nobis attulerit? si tu nobis aduerferis, quid necesse fuerit tam immensum olim amorem ac dilectionem ostēdisse, adeo ut nostri causa cælo descēderis, & mortem oppeteris? Adhæc, semper o iudex benignissime dixisti & docuisti, mortem te peccatoris & interitum nolle; hoc te re ipsa in iudicio tuo velim demonstrare, ut iustus & verax in sermonibus tuis inueniaris. Deinde obsecro, ut, cum vitæ nostræ causam examinaueris, secundum nos sententiam pronunties, ut superiores facti in æternam beatitudinem & gloriam ingredi valeamus, in quam nos introducant Pater & Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

ERRATA